

“Gaddafi és un boig que no vol escoltar raons”

Senyor Lévy, n'esteu satisfet, de la vostra guerra?

—Jo no ho qualifique de guerra. És Gaddafi qui fa la guerra.

—Com anomeneu, doncs, això que fan els bombarders aliats a Líbia?

—Els bombarders impedeixen que Gaddafi faci la guerra. Una guerra contra el seu propi poble i contra la comunitat internacional.

—Llavors, n'esteu satisfet, de l'actuació militar a Líbia?

—Em satisfà que a Bengasi s'haja evitat el vessament de sang. Quan els avions francesos van destruir quatre tancs davant les portes de la ciutat vaig pensar en els soldats que hi havia mort. És terrible. Tanmateix, també vaig pensar en els 700.000 habitants de Bengasi, que Gaddafi havia amenaçat amb una venjança sense clemència i que s'han estalviat una matança horrible, si més no fins ara.

—Sou l'home que ha portat França a aquesta guerra, mitjançant la vostra influència sobre Nicolas Sarkozy. No hi havia cap alternativa?

—No, es va intentar tot, però Gaddafi és un boig, un autista que no volia escoltar raons. La nit de la cimera extraordinària de París, vaig parlar per telèfon durant moltes hores amb amics que tinc a Bengasi. Vaig mirar de llevar-los la por. Estaven dividits entre el temor als combois terrífics de Gaddafi i l'esperança que els avions dels aliats encara hi arribaren a temps. Era una cursa contra el temps.

—Amb un resultat encara incert.

—Sí, això ho veiem a Misrata. Gaddafi ha situat els tancs al centre de la ciutat, fa apuntar a l'hospital, disparar als ferits. La gent s'amaga dels francotiradors a casa perquè té por. Hem salvat Bengasi, però ara corre la sang a Misrata.

—El president Sarkozy us posa al dia dels avanços?

—Sí, em telefona de tant en tant.

—Per a debatre la situació?

Bernard-Henri Lévy (Beni Saf, Algèria, 1948), filòsof francès, parla en aquesta entrevista de la legitimitat de la intervenció a Líbia, de la seua influència sobre el president Nicolas Sarkozy i de la posició recelosa del govern alemany.

—Depèn. Ahir, per exemple, em va demanar que transmetera un missatge a Mustafà Abdel Jalil, líder del Consell Nacional Libi de Transició. Malauradament, no puc comentar res sobre el contingut.

—Mentrestant, els nord-americans s'han acomiadat del comandament de l'operació i, amb un gran esforç, finalment s'ha arribat a un compromís perquè l'OTAN n'assumeix el control. Això no obstant, semblen més optimistes d'allò que permet la situació al país.

—Aquesta intervenció es va decidir a més córrer perquè el món no podia perdre ni un minut més. Per tant, no es podien considerar tots els aspectes ni fixar-ne els detalls. Calia improvisar; és normal.

—França ho ha fet tot correctament?

—No hi havia cap més alternativa, tret d'actuar abans. Si hom haguera decidit d'atacar cinc o sis dies abans n'hi hauria hagut prou bombardejant tres aeroports.

—Com valoreu el comportament del govern alemany, que es va abstenir a la votació del Consell de Seguretat de l'ONU?

—Hem perdut molt de temps a causa dels alemanys i això és una catàstrofe, sobretot per als libis, però també per als alemanys, que pagaran l'abstenció encara més amargament. Això que ha passat deixarà empremtes a Europa. Alemanya tindrà problemes pel seu afany d'obtenir un lloc permanent al Consell de Seguretat. Angela Merkel ha engegat al botavant totes les bases de la política exterior alemanya des de la fi de la guerra. L'objectiu era que no hi poguera haver mai res que s'assemblara al nacional-socialisme, que mai més no hi haguera crims contra la humanitat. Merkel i Westerwelle han trencat aquest pacte; és un esdeveniment greu, no és cap fotesa.

—Aquests darrers anys els governs alemanys han pres decisions diferents segons la situació. El govern de Schröder era partidari de la intervenció als Balcans, però contrari a la guerra de l'Iraq. Avui, el govern de Merkel no creu en una intervenció eficaç. Westerwelle afirma que les conseqüències són imprevisibles. Vós tampoc no les podeu preveure.

—Angela Merkel té el pitjor ministre d'Afers Estrangers que hi ha hagut en molt de temps. Guido Westerwelle és un desastre. Immediatament després de l'abstenció va dir en una revista alemanya que “Gaddafi ha d'abandonar el poder”. Ara hauria de ser Westerwelle qui abandonara, però ni tan sols sembla que s'avergonyesca de la seua decisió, d'aquesta vall de la vergonya.

—A Líbia hi ha una “guerra justificada”?

—Prefereix parlar d'una guerra inevitable. Inevitable a conseqüència de les barbàries de Gaddafi. I aleshores és quan hom decideix, com Guido Westerwelle i Angela Merkel, rentar-se les mans en la sang dels libis que Gaddafi ha fet atacar amb caçabombarders mentre es manifesten pacíficament.

—Senyor Lévy, afirmeu que no atacar és un crim. Tanmateix, hom ha de fer coses en què no creu?

—És un crim permetre quelcom semblant. Si mataren algú brutalment davant la porta de casa vostra i vós apartàreu la mirada seria un crim. Val a dir que Joschka Fischer, ex-ministre

d'Afers Estrangers alemany, també defensa aquesta posició.

—**A principi de març, quan va eixir de Bengasi, quina era la situació del país?**

—Líbia era un país ocupat. Hi havia una guerra dirigida per un exèrcit de mercenaris contra la població civil sense armes, però plena d'esperança. Hi havia sobrevingut aquesta necessitat absoluta de llibertat i democràcia, com gairebé a tots els països àrabs, i passava en un poble que hom creia condemnat a la dictadura. A Sarkozy li vaig explicar això quan li telefoní des de Bengasi. I també quan vaig tornar a París.

—**Què li va dir, exactament, per telèfon?**

—Li vaig explicar que havia conegut persones que admirava pel seu valor. Que aquestes persones eren dignes de la nostra confiança i que em semblava que seria un honor per a França que el president les rebera. La resposta de Sarkozy fou immediata: "Naturalment que ho faré, sí."

—**Sabeu realment per qui hi aneu a la guerra?**

—M'he reunit amb aquelles persones allà i posteriorment ací a París. No són fanàtics religiosos. Opinen que l'islam és una qüestió de fe, no una qüestió d'estat. Volen un islam que siga assumit per cadascú separatament i que no dicte les lleis de la societat. Els membres del Consell Nacional de Transició amb què he parlat són persones cultivades i despertes. Moltes han estudiat en universitats europees o dels Estats Units.

—**Així i tot, no són els qui prendran el poder d'ací a sis mesos o un any.**

—Són membres d'un Consell de Transició, és clar. Però hi haurà una constitució, eleccions i un govern. Em sembla que saben ben bé que es troben enmig d'un procés revolucionari, amb un resultat obert. No tractem amb una camarilla que vol obtenir el control del poder i de les matèries primeres. Segons la meua opinió, són demòcrates.

—**Moltes coses depenen del vostre parer.**

—Per això elegesc les paraules amb cura. És clar que no tots són uns àngels. Alguns han estat al servei de Gaddafi i després s'han aixecat contra ell. Tanmateix, algú com ara Mustafà Abdel Jalil, ex-ministre de Justícia, afirma, amb molta claredat i sense dramatitzar, que

“Aquestes persones mereixen la nostra confiança”

haurà complit la seua missió al món quan haja ajudat el país i haja derrocat Gaddafi. Vol una constitució i unes eleccions lliures.

—**Vós anàveu contra la guerra de l'Iraq. Segons la vostra opinió, per què és legítima aquesta intervenció?**

—La guerra de l'Iraq era il·legal perquè infringia el dret internacional. La majoria del Consell de Seguretat de l'ONU ha acordat la intervenció a Líbia. Heus ací una diferència important.

—**El concepte que té l'ONU de la responsabilitat d'empara només preveu una intervenció si es cometen crims de guerra, genocidi o crims contra la humanitat.**

—A partir de quants morts hi ha una emergència? On és el llinard? Això és cinisme. L'any 1996 Gaddafi va fer executar 1.200 presos de la presó Abu Salim de Trípoli. Tampoc no fou cap crim contra la humanitat? Atacar manifestants desarmats amb caçabombarders i disparar a la multitud són crims de guerra.

—**Tanmateix, la intervenció no dificulta una solució política per a Líbia?**

—Això no és cap guerra d'occident. La Lliga Àrab ha demanat ajuda, avions de Qatar i de la Unió dels Emirats Àrabs participen en l'atac, i el poble tunisià i el poble egipci donen suport moral a la intervenció. Tota aquesta qüestió no té res a veure amb una croada d'occident. Quant a solucions polítiques, només n'hi ha una: eliminar políticament Gaddafi. Si li permetérem de negociar, probablement seria la fi de la primavera àrab. Potser és això, que havien calculat alguns governs occidentals.

—**I ara! No es tracta de pures suposicions?**

—No estic segur que a occident tot-hom tinguera moltes ganes que aquesta primavera àrab continuara fins a l'estiu. Sabem si el govern nord-americà realment vol alliberar-se de Gaddafi? No hi ha molta gent, als EUA, que opina que a poc a poc cal cercar un final a aquesta onada de revolucions? Perquè cal evitar a qualsevol preu que arribe als països vertaderament importants, com ara l'Aràbia Saudita. Podem assegurar que no hi ha persones que veuen Líbia com una mena d'extintor que evita la propagació del foc? Tanmateix, occident es troba molt dividit en la qüestió sobre si

DUCLOS

“Ser humà significa tenir un deute amb la resta de la humanitat”

la democràcia és la millor garantia per a les relacions amb el món àrab; o si, a curt termini, no valdria més treballar conjuntament amb dictadors.

—**Abans éreu molt escèptic sobre les oportunitats de la democràcia als països àrabs. Fins i tot havíeu parlat d'una “tradicció feixista”. Ha canviat, aquest aspecte?**

—Encara opine que els Germans Muslims són l'última perla negra de l'ostra nazi. Una herència dels nacional-socialistes que no es criticarà. Arreu del planeta hom pot percebre amb tristesa

allò que els nazis van fer als jueus. En canvi, això no ocorre als països àrabs, on hi ha un tabú respecte a aquesta relació i no hi va haver una superació del passat. Amb tot, també he dit que als països àrabs hi ha tots dos bàndols: el que acabe de descriure però també un altre, un islam compatible amb els drets humans i que desitja democràcia. Actualment, el segon s'enforteix com més va més, a Líbia, a Egipte. En conseqüència, crec en l'èxit d'aquesta revolució, fins i tot malgrat continuar essent vigilant i de vegades poregós.

—Afirmen que a Egipte heu observat una “maduresa política” nova.

—L’he observada sovint en revolucions democràtiques. Els canvis ocorren molt de pressa. La dictadura dura molt de temps, però la llibertat arriba amb rapidesa. Així va ocórrer a Portugal l’any 1974, i a l’Europa de l’Est el 1989. Recordeu que llavors es van establir procediments democràtics en una setmana. Un desglaç semblant no solament porta suauement a la superfície paraules que semblaven congelades de molt de temps, sinó que també accelera l’educació política d’una societat.

—Hi teniu llaços personals i familiars estrets amb el nord d’Àfrica. Què significa per a vos veure que cauen els règims de Tunísia i d’Egipte?

—Per a mi no va ser inesperat. Des de fa deu anys he repetit que la lluita de les cultures dins el món àrab i musulmà és decisiva per al segle XXI, en comptes de la lluita entre el món àrab i musulmà amb occident. En comparació amb la democràcia, el món àrab és tan poc introvertit com ho eren Bulgària o Romania al final del comunisme. Vaig escriure això als reportatges sobre l’Afganistan i després de la meua investigació sobre el destí del periodista Daniel Pearl, que al-Qaida va assassinar al Pakistan.

—Aleshores us podríeu alegrar de tenir raó, i també del vostre paper com a filòsof, que impulsa la història universal.

—Me n’alegre, però també em preocupava, com tota revolució. Les revolucions poden portar tant el millor com el pitjor. Els demòcrates libis, egipcis o tunisians ens demanen que no cometem el mateix error que fa trenta anys, quan certs intel·lectuals van aprovar la revolució iraniana sense crítiques.

—Què us ha ensenyat aquesta revolució, fins ara?

—La petició de la Lliga Àrab d’intervenir a Líbia va ser un moment decisiu en la història de l’època moderna. D’aquesta manera, l’obligació d’immiscir-se en els afers dels altres països s’ha tornat universal. Ja no es pot parlar de maniobres ocultes o de colonialisme encobert. Això és un canvi radical.

—És la mateixa Lliga Àrab que ajuda els dirigents de Bahrain a romandre al poder.

—Malgrat tot, hem fet un pas important cap a un món en què la humanitat

“Hem perdut molt de temps a causa dels alemanys”

serà una i ja no es trobarà subdividida en civilitzacions diferents que reconeixen drets i valors diferents.

—És possible que rere el vostre *pathos* s’amague molta ingenuïtat?

—No sóc ingenu. Opine que hom s’ha de deixar sorprendre, ha de romandre sensible i vigilant. Sóc pragmàtic, m’atinc als fets. Aquesta petició de la Lliga Àrab, la participació en la cimera de París i la presència d’avions àrabs en l’atac representen una gran victòria.

—Tanmateix, els motius dels dirigents àrabs d’alliberar-se de Gaddafi no són tan venerables com us agradaria.

—Quan em vaig comprometre a evitar el genocidi al Darfur hi havia qui deia que allò era una qüestió africana. Però a mi em sembla que aquells que encara diuen que Líbia és una qüestió africana o àrab han perdut la partida. És un pas cap a una consciència moral de la humanitat i una derrota de la suposició que el dret del poble a l’autodeterminació exigeix la no-intervenció i, finalment, dóna dret als governants de disposar dels governats.

—Què recordeu particularment de la reunió de Sarkozy i el Consell Libi de Transició al Palau de l’Elisi?

“Merkel té el pitjor ministre d’Afers Estrangers”

—La sorpresa, la incredulitat i la gratitud dels tres libis quan van entendre allò que els deia Sarkozy. La força d’allò que els va proposar. La radicalitat del seu gest. Aquest moment d’estupefacció i comprensió va ser un moment bonic.

—Sou un filòsof independent, però sou molt pròxim al poder; no és una contradicció?

—No sóc pròxim al poder. Sóc contrari a Sarkozy i la seua política. Ni el vaig votar ni el votaré. Tanmateix ens coneixem bé, no és cap secret.

—Hi ha d’haver algun nivell polític comú.

—Li han arribat les paraules amb què li vaig parlar de les meues experiències a Líbia. Quan vaig tornar a París, li vaig dir que hi hauria una matança si Gaddafi arribava a Bengasi, i que en aquesta matança també s’embrutaria de sang la bandera tricolor que hi onejava des del dia anterior. Això el va commoure molt. Hi ha certs moments emocionals en què també els homes d’estat reaccionen d’una manera molt normal, molt humana, en què una sola paraula els commou tant com a cadascun de nosaltres.

—Fa dècades que viatgeu entre els cercles parisencs ben confortables i regions en crisi no tan confortables. Què us impulsa a fer-ho?

—Aquest destí curiós que s’encarrega que una persona nasca en l’infern i una altra en l’abundància. No suporta aquesta contradicció. La idea que et tracten com a bestiar només per això, perquè has nascut al Darfur, és un horror de la injustícia. És un sentiment que m’acompanya des de la joventut. Llavors era estudiant i vaig abandonar la universitat per a anar a Bangla Desh, on va tenir lloc un dels genocidis sobre els quals ningú no ha informat. Per a mi aquest compromís era una obligació moral.

—Els vostres pares eren molt rics. Devíeu sentir que era una càrrega o un deure?

—Opine que ser humà significa tenir un deute amb la resta de la humanitat. Crec profundament que el teu lloc al món no et pertany, que sempre és una cosa prestada.

—D’on ve aquesta convicció?

—És la tradició moral i espiritual amb què he crescut. Considereu que és la definició del judaisme. Ser jueu significa tenir més obligacions que no pas drets.

—Us podeu imaginar un món sense Bernard-Henri Lévy?

—Sí, també funcionaria tot molt bé sense mi.

—I una França sense vos?

—Això ja és una altra qüestió. Aleshores m’haurien d’inventar.

**Britta Sandberg
Georg Diez**

Traducció de Blanca Juan